

ЛІТЕРАТУРА

1. Беценко Т. П. Поетичний мовосвіт Василя Голобородька: прикмети ідіостилу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2017. № 31, Т. 1.
2. Беценко Т. П. Світ поетичного слова В. Голобородька – сюрреаліста. *Слово і Час*. 2018. № 6.
3. Голобородько Василь. Летюче віконце. Вибрані поезії. Київ: Український письменник, 2005. 463 с.
4. Голобородько В. І. Ікар на метеликових крилах: Вірші. Київ: Молодь, 1990. 160 с.
5. Лисиченко Л. А. Художній простір у мовній картині світу поетичного твору. *Лінгвістичні дослідження*. Науковий вісник. Харків: ХДПУ, 1997. Вип. 3. С. 3-6.
6. Мочернюк Н. Художній простір у контексті інтермедіальності. Івано-Франківськ, 2012.
7. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.

Zlenko A. *Semantics and poetics of signs-symbols on the designation of rural space in the artistic language V. Holoborodko.*

The semantics of signs-symbols to denote spatial concepts in the artistic language of V. Holoborodko is considered in the article. Attention is focused on the analysis of the macro-space of the village, the classification of spatial tokens to denote the rural locus, which are actualized in the poetic work of V. Holoborodko.

Key words: semantics, token, signs-symbols, idiostyle, poetic language, artistic picture of the world.

С. В. Калиш

Науковий керівник – ст. викл. Р. В. Оробінська

ЕМОЦІЯ РАДОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

У статті представлено сутність емоційного стану радості та узагальнено особливості його психологічних проявів, що впливають на вираження мовного коду в процесі мовленнєвої взаємодії. В праці узагальнено основні прояви емоційного стану радості у живому спілкуванні людей.

Ключові слова: радість, почуття радості, емоція.

Постановка проблеми. Емоційність мовлення завжди була одним із найбільш складних, разом із тим, надзвичайно цікавих тем для дослідження в лінгвістиці. Ця цікавість продиктована, передовсім, різноплановістю вираження об'єкта дослідження та потребою залучення цілої низки дисциплін гуманітарного напрямку (психології, філософії, соціології тощо) до встановлення особливостей його реалізації. Радість є одним із найбільш цікавих станів людини, які супроводжуються позитивним емоційним збудженням, що впливає на її поведінку, у тому числі й мовленнєву.

Аналіз актуальних досліджень. До питання про лінгвістичні особливості реалізації емоції радості звертались не тільки вітчизняні (П. Анохін, М. Гамзюк, І. Кучманич, І. Павлов, К. Платонов, М. Статюк, С. Селіванова, Г. Шингаров), але й зарубіжні вчені (У. Джеймс, К. Ізард, К. Шерер, У. Шиблз). Психологічні особливості емоційного стану радості розглядали А. Петровський та М. Ярошевський. Певні особливості вербалізації цієї емоції представлені в роботах В. Шаховського. Ці та інші вчені зробили значний внесок у вивчення радості, емоційності, проте, й досі залишається одним із актуальних об'єктів дослідницької уваги сучасних науковців. Цікавим виявляється й встановлення особливостей впливу емоцій на вираження мовного коду в процесі спілкування.

Мета статті полягає у встановленні сутності поняття радості, яке є релевантним для здійснення лінгвістичних розвідок. Для досягнення поставленої мети визначено **два завдання**: встановити сутність поняття радості в лінгвістиці та схарактеризувати особливості вербалізації цього емоційного стану.

Виклад основного матеріалу. Радість – це, в першу чергу, емоція, яка, поряд з іншими емоційними станами, супроводжується психо-фізіологічним збудженням людини. Емоційний стан, слідом за іншими вченим, ми розглядаємо як узагальнююче поняття, яке об'єднує емоції, емоційні стани, переживання й почуття людини, що є наслідком її реакції на зовнішні й внутрішні подразники [8 с. 111].

Емоційний стан – це наслідок внутрішніх переживань, тобто емоцій. Під емоцією у своїй роботі ми розуміємо особливий клас психічних процесів і станів пов'язаних з інстинктами, потребами й мотивами, що відображають у формі тимчасового переживання (задоволення, радості, страху тощо), значущих для життєдіяльності індивіда явищ і ситуацій, які діють на нього [7 с. 76].

Очевидно, що емоції – це відхилення від положення внутрішньої стабільності в сторону позитиву або негативу. Відповідно, залежно від напрямку цього відхилення, визначається й тип емоції: позитивні або негативні. Кожен із зазначених типів у свою чергу поділяється на підтипи залежно від глибини переживання позитивних або негативних емоцій. Зокрема, позитивні емоції, які відображають внутрішню згоду людини з відповідними усталеними нормами,

можна умовно поділити на: задоволення, радість, захват, замилювання, самовдоволення, упевненість, повага, довіра, симпатія, ніжність, любов, вдячність, полегшення).

Негативні емоції ж емоції проявляються у вигляді реакцій на відхиленням від параметрів життєдіяльності конкретної людини як особистості (горе (скорбота), невдоволення, туга, сум, нудьга, розпач, засмучення, тривога, переляк, страх, жах, жаль, розчарування, образа, гнів, презирство, обурення, гордість, ворожість, заздрість, ненависть, злість, ревності, сумнів, розгубленість, зніяковілість, сором, відраза і т. д.) [6 с. 42].

В людській свідомості існують чітко сформовані рамки для визначення проявів цих емоцій, які, однак, не є однозначно прийнятими іншими людьми або ж функціонують як емоційна норма, адже емоції є індивідуально зумовленими і залежать від внутрішньої психологічної сформованості кожної окремої людини.

Однією з основних позитивних емоцій людини є радість. У порівнянні з більшістю інших емоцій, радість визначається особливим піднесенням психологічним станом людини під час її переживання. Радісна людина – це перш за все, людина, яка відчуває піднесений позитивний стан. У стані радості людина відчуває задоволення, веселий настрій [3, с. 12].

Радість – це позитивний емоційний стан, що пов'язаний з можливістю задовольнити актуальну потребу, ймовірність якої в цей момент була невелика і невизначена. Це те, що відчувається як внутрішнє переживання, що спричинене позитивним результатом творчої чи соціально значущої дії [5, с. 23].

Теоретики емоційних станів людини розрізняють активну й пасивну радість, а також виділяють рівні інтенсивності переживання радості. Сильна радість проявляється бурхливо і інколи здається активною, а слабка радість повсякчас проявляється пасивно [2, с. 123].

Загальноприйняте поняття «емоційний стан радості», який широко використовується в науці і побуті, у філософії знайшло вираження у терміні «феліцитарність», який подекуди трансформується й дає назву похідним поняттям. Зокрема, в галузі лінгвістики широко використовується термін

«феліцитарне висловлювання», який означає мовленнєвий засіб вираження емоційного стану радості. Феліцитарні висловлювання у комунікативному процесі стали об'єктом дослідження цілої когорти вчених, серед яких слід назвати В. І. Шаховського, К. Ізарда, Є. П. Ільїна, М. Й. Варія, С. Г. Воркачова.

Ці та інші дослідники дотримувались думки про те, що емоції загалом та емоція радості зокрема, знаходять відображення у реалізації мовних одиниць. Інвентар невербальних дій вираження радості представлено широким переліком кінесичних, фонаційних, проксемічних засобів. У мові як цілісній системі засобів сформувались справжні системи правил вербалізації стану радості.

В. І. Шаховський стверджував, що в лексичному корпусі сучасної німецької мови існує спеціальна лексика [5, с. 143] для вираження певної емоції. Це, як правило слова, що за змістом позначають певний емоційний стан, називаючи його (*die Freude* (радість), *das Glück* (щастя), *das Vergnügen* (задоволення) та синонімічні їм одиниці) [5, с. 35].

Емоційний стан радості може бути актуалізований практично всіма частинами мови. Основним засобом радості слугують вигуки. У процесі функціонування вигуків на позначення радості відбувається їх взаємодія з іншими лексико-граматичними класами слів [1, с. 123].

Вигуки – це слова, які містять ознаки емоційної забарвленості у самому змісті лексичного засобу. Реалізуючись у мовленні, слово-вигук перетворюється на інструмент-репрезентантом емоційного стану мовця. Залежно від змісту цього мовного засобу, змінюється й смислове забарвлення реалізованого на його основі висловлювання (радість, злість, здивування тощо). У живому мовленні вигуки слугують самостійним засобом вербалізації комунікативних намірів мовців або ж є частиною речення, що наповнене певного змісту комунікативною інформацією, посилюючи її емоційним змістом.

У природному непідготовленому неофіційному мовленні вигуки є одним із основних інструментів реалізації комунікативних намірів людей. Як правило, такі мовні засоби втілюють у собі змістовно завершену інформацію. Незважаючи на свою змістовну обмеженість, в контексті комунікативної ситуації вигуки

здатні перетворитись на повноцінний інструмент реалізації комунікативних намірів мовців. Для вирішення цього завдання необхідно аби співрозмовники в однаковій мірі володіли предметом розмови й могли однаково кодувати й декодувати мовний код один одного.

Емоційний стан радості також повсякчас супроводжується вигуками, адже вираження такої яскравої емоції як радість неможливе без залучення цих мовних засобів. У структурі кожної мови сформувався інвентар вигуків – одиниць, які здатні реалізувати певні емоційно забарвлені висловлювання, однак, здебільшого, перелік таких мовних засобів є універсальним для всіх мов: *ah, aha, oh, wow; Super* тощо. Вживання цих вигуків у складі речення не порушує предикативну рамку. Вигук приєднується до структури речення як допоміжний елемент, що посилює зміст, однак не впливає на інформаційну складову повідомлення.

Висновки. Отже, емоція радості є одним із емоційних станів людини, який повсякчас супроводжує людину. Воно характеризується піднесенням внутрішнього відчуття, яке суттєво відрізняється від інших емоційних станів. Реалізація цього стану здійснюється не лише шляхом залучення невербальних засобів (відповідного інтонаційного супроводу, жестів, міміки тощо), але й мовних (феліцитарних висловлювань, реалізованих за допомогою лексем, семантика яких містить частину родового поняття «радість» та вигуків).

Вигуки є одним із основних засобів реалізації емоційного стану радості. У кожній мові існує певний інвентар цих мовних засобів, однак, існують й вигуки, які є подібними в різних мовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анохин П. К. Эмоции. Москва: Медицина, 1964. 735 с.
2. Баженова И. С. Обозначение эмоций в художественном тексте (прагматический аспект): дис. докт. филоло. наук: 10.02.16. Москва, 2003. 421 с.
3. Бацевич Ф. С. Основы комунікативної лінгвістики. Київ: «Академія», 2004. 444 с.
4. Бондаренко А. Ф. Основы психологии. Киев: Издательский центр КНЛУ, 2005. 254 с.
5. Васильев Л. М. Теория семантических полей. *Вопросы языкознания*. 1971. № 3. С. 105-113.
6. Гамзюк М. В. Відображення емоцій лексичними засобами (на матеріалі німецької мови). *Вісник КНЛУ*. Серія філологія. 1999. Т. 2, № 2. С. 39-48.
7. Есперсен О. Философия грамматики. Москва: КомКнига, 2006. 408 с.
8. Изард К. Э. Психология эмоций. СПб.: Питер, 2008. 464 с.

Kalysh S. Emotion of Joy as research object in modern linguistics.

The article presents the essence of the emotional state of joy and summarizes the features of its psychological manifestations that affect the expression of the language code in the process of speech interaction. The paper summarizes the main manifestations of the emotional state of joy in live communication of people.

Key words: joy, feelings of joy, emotion.

А. М. Логвиненко, Г. І. Подосиннікова

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ТЕХНІЦІ ЧИТАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІГРОВИХ ПРИЙОМІВ В УЧНІВ 3-ГО КЛАСУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто формування англомовної компетентності в техніці читання на початковому ступені навчання; зазначено, що використання навчальних ігор значно підвищує мотивацію та інтерес учнів до вивчення іноземної мови. Розглянуто типи ігрових прийомів (навчальних ігор) у цьому процесі. Охарактеризовано методичну типологію буквених ігор для формування англомовної компетентності в техніці читання в учнів 3-го класу закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: англійська мова, компетентність у техніці читання, ігрові прийоми, навчальні ігри, буквені ігри, початковий ступінь навчання.

Постановка проблеми. Важливим завданням, яке постає перед учнями початкового ступеня у процесі вивчення англійської мови, є формування англомовної компетентності у техніці читання (АКТЧ).

Техніка читання (ТЧ) включає цілий комплекс автоматизованих навичок для того, щоб швидко сприймати графічні образи слів, автоматично співвідносити їх зі звуковими образами та значеннями цих слів [1, с. 590; 8, с. 24].

Компетентність у техніці читання (КТЧ) – це «здатність людини до сприймання і коректного артикуляційного та інтонаційного декодування графічних знаків і письмових повідомлень, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань та мовної усвідомленості» [7, с. 269].

Мета. Розглянути типи ігрових прийомів (навчальних ігор) у цьому процесі. Охарактеризувати методичну типологію буквених ігор для формування англомовної компетентності в техніці читання в учнів 3-го класу закладів загальної середньої освіти.

Аналіз актуальних досліджень та виклад основного матеріалу. Основними компонентами АКТЧ є навички ТЧ, знання у ТЧ та усвідомленість особливостей ТЧ. Вчені Київської методичної школи під керівництвом